

Vilnius, 2022 m. vasario 16 d.

Mielieji pasaulio lietuviai,

Lietuvos Respublikos Vyriausybė siekia, kad mūsų šalies laisvės kovų istoriją liudijantys dokumentai būtų ne tik surinkti ir išsaugoti, bet ir prieinami visiems besidomintiems laisvės atgavimo ir demokratinės Lietuvos kūrimo istorija. Mūsų tikslas – kaupti ir sisteminti su Lietuvos pasipriešinimu XX a. okupacijoms susijusius dokumentus ir juos atverti visuomenei. Šiam reikalui stiprų postūmį suteiks Lietuvos centrinio valstybės archyvo įgyvendinama veikla „Sąjūdžio istorijos, neginkluotų pasipriešinimų ir kitos dokumentinės medžiagos paieška, kaupimas ir skaitmeninimas“.

Kadangi Lietuvos laisvės bylos istorija toli peržengia geografines Lietuvos ribas, kreipiuosi į Jus prašydama padėti mums surinkti žinias apie susijusius su Lietuvos pasipriešinimu XX a. okupacijoms lietuvių išeivijoje saugomus leidinius, dokumentus, prisiminimus, vaizdo ir garso medžiagą.

Be Lietuvos diasporos indėlio Lietuvos laisvės byla ir Nepriklausomybės atkūrimas neįsivaizduojami. Akivaizdu, kad aktyvi Lietuvos išeivijos veikla galėtų ir turėtų būti daug plačiau žinoma, matoma ir vertinama. Lietuvių bendruomenės išeivijoje nuolat ieškojo būdų pagarsinti okupuotos Lietuvos pogrindyje veikusių laisvės kovotojų leidinius, pasipriešinimo organizacijų dokumentus ir taip reikšmingai prisidėjo prie to, kad būtų pralaužta Lietuvos izoliacija ir geležinė uždanga.

Mūsų valstybei labai svarbios Jūsų žinios apie kiekvieną išeivijos lietuvių organizaciją, redakciją, įstaigą, religinių bendruomenių ir atskirų žmonių asmeniškai išsaugotą su Lietuvos laisvės byla susijusį dokumentą ar leidinį, taip pat rezoliucijas, laiškus Vakarų pasaulio valstybių politikams, pranešimus apie platintus už Lietuvos ribų lietuvių ir kitomis kalbomis iš Lietuvos atgabentus pogrindžio leidinius ir tokiems leidiniams

pervežti naudotus mikrofilmus, prisiminimus apie pogrindžio literatūros gabenimą į kitas valstybes, išeivijos organizacijų inicijuotų akcijų dokumentus (protokolus, plakatus, protesto akcijų dalyvių priimtus kreipimusis ir finansinės paramos aukotojų sąrašus, atributiką, artefaktus ir kt.), asmeninius užrašus, laiškus ir atsiminimus, spaudos iškarpas, mitinguose ir minėjimuose sakytas ir užrašytas kalbas, nuotraukas, vaizdo ir garso įrašus, liudijančius pasaulio lietuvių pastangas išlaisvinti Lietuvą ir įsitraukti į Lietuvos Atgimimą bei Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdį.

Viliuosi, kad atsiliėpsite į šį mano prašymą pasidalyti žiniomis apie lietuvių išeivijoje esančius ir Lietuvos dar nepasiekusius dokumentus – Lietuvos laisvės bylos istorijos šaltinius ir liudytojus.

Puikiai suprantu, kad lietuvių išeivijos paveldas yra Jūsų paveldas ir tik Jūs galite nuspręsti dėl šio dokumentinio paveldo ateities. Lietuva nepretenduoja į užsienio valstybėse veikusių lietuvių įstaigų, organizacijų, asmenų sukauptus archyvus, saugomus lituanistikos centruose, lietuvių bendruomenėse, organizacijose ir asmeniniuose archyvuose. Tačiau Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir kitos Lietuvos valstybės institucijos padės ir konsultuos, jeigu bus iniciatyvų geranoriškai patikėti saugoti ar dovanoti archyvinius dokumentus Lietuvos valstybei, ypač tais atvejais, kai tokiems archyviniams dokumentams iškyla grėsmė.

Būčiau dėkinga, jeigu savo laiškus su aktualia informacija, žiniomis ir pasiūlymais siųstumėte Lietuvos Respublikos ambasadoms, o šios perduos juos kompetentingoms Lietuvos institucijoms.

Bendradarbiaudami išsaugokime Lietuvos praeities atminimą.

Ministrė Pirmininkė

Ingrida Šimonytė